

John Stott

Incomparabilul
CRISTOS

Traducere de Raluca Mirăuță

Text de John R.W. Stott

Cartea a fost publicată în limba engleză cu titlul *The Incomparable Christ*, la InterVarsity Press parte a SPCK Group, Londra, Anglia. Copyright pentru această ediție © 2012 IVP UK.

Toate drepturile asupra ediției în limba română aparțin editurii Casa Cărții. Orice reproducere sau selecție de texte din această carte este permisă doar cu aprobarea în scris a editurii Casa Cărții, Oradea.

Incomparabilul Cristos, de John R.W. Stott

Copyright © 2025 Casa Cărții, Oradea

OP 2, CP 30,

410670, Oradea

Tel.: 0359 800 333; 0728 874 975

E-mail: info@ecasacartii.ro

www.ecasacartii.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STOTT, JOHN R. W.

Incomparabilul Cristos / John R. W. Stott ; trad. de
Raluca Mirăuță. - Oradea : Casa Cărții, 2025

ISBN 978-606-732-294-1

I. Mirăuță, Raluca (trad.)

2

Traducerea: Raluca Mirăuță

Editarea: Mirela Ștefan

Tehnoredactarea: Vasile Gabrian

Coperta: Marius Bonce

Pictura de pe copertă: Simona Ivan

Tipar executat de

BOOK
EXPERT
Powered by METROPOLIS

www.book-expert.ro

CUPRINS

Cuvânt-înainte	9
Mulțumiri	11
Introducere	13
1. Centralitatea lui Isus	13
2. Istorie și teologie	16

Partea I: Isus cel real

(sau ce mărturisește Noul Testament despre El)

Cele patru evanghelii	21
1. Evanghelia după Matei: Cristos, împlinirea Scripturii	21
2. Evanghelia după Marcu: Cristos, Robul care suferă	24
3. Evanghelia după Luca și Faptele apostolilor: Cristos, Mântuitorul lumii	28
4. Evanghelia și epistolele lui Ioan: Cristos, Cuvântul făcut trup	34
5. Evanghelia împătrită	37
6. Isus și Pavel	39
Cele treisprezece epistole ale lui Pavel	41
7. O epistolă polemică (Galateni): Cristos, eliberatorul	42
8. Epistolele timpurii (1 și 2 Tesaloniceni): Cristos, judecătorul ce va să vină	44
9. Epistolele majore (Romani, 1 și 2 Corinteni): Cristos, Mântuitorul	47
10. Epistolele din închisoare (Coloseni, Filimon, Efeseni și Filipeni): Cristos, Domnul suprem	58
11. Epistolele pastorale (1 Timotei, Tit și 2 Timotei): Cristos, capul bisericii	61
Alți trei autori evrei	63
12. Epistola lui Iacov: Cristos, învățătorul moral	63
13. Epistola către evrei: Cristos, Marele nostru Preot	65
14. Epistolele lui Petru: Cristos, modelul nostru în suferință	68
Concluzie: Diversitate în unitate	70

Partea a II-a: Isus cel ecleziastic
(sau cum L-a prezentat biserica)

Introducere: „Un alt Isus”	75
1. Cristos, împlinirea desăvârșită: Iustin Martirul	76
<i>Profeții și filosofii</i>	
2. Cristos, Dumnezeu-om cel unic: primele concilii	78
<i>Importanța cristologiei</i>	
3. Cristos, monahul desăvârșit: Sfântul Benedict	82
<i>Două întrebări despre ascetism</i>	
4. Cristos, datornicul feudal: Anselm	85
<i>Teologia medievală a ispășirii</i>	
5. Cristos, mirele ceresc: Bernard de Clairvaux	87
<i>Misticismul creștin</i>	
6. Cristos, exemplul etic: Thomas à Kempis	90
<i>O imitație ascetică a lui Cristos</i>	
7. Cristos, Mântuitorul binevoitor: Martin Luther	93
<i>Justificare doar prin credință</i>	
8. Cristos, învățătorul uman: Ernst Renan și Thomas Jefferson	95
<i>Scepticismul iluminist</i>	
9. Cristos, victima tragică: John Mackay	98
<i>Vinerea Mare fără Paște</i>	
10. Cristos, eliberatorul social: Gustavo Gutiérrez	102
<i>Vestea bună pentru săraci</i>	
11. Cristos, Mesia iudaic: N.T. Wright	106
<i>Exil și exod</i>	
12. Cristos, Domnul global: Misiunea în secolul al XX-lea	110
<i>De la Edinburgh 1910 la Lausanne 1974</i>	
Concluzie: Autenticitate versus adaptare	114

Partea a III-a: Isus cel influent
(sau cum i-a inspirat El pe oameni)

Introducere: Istoria lui Isus	119
1. Staulul din Betleem: Francisc de Assisi	120
<i>Nașterea Regelui sărac</i>	
2. Bancul de lucru al tâmplarului: George Lansbury	122
<i>Demnitatea muncii manuale</i>	
3. Lucrarea compasiunii: Părintele Damian și Wellesley Bailey	127
<i>Atingerea celor de neatins</i>	
4. Predica de pe Munte:	
Lev Tolstoi, Mahatma Gandhi și Martin Luther King Jr	130
<i>Provocarea non-rezistenței</i>	
5. Dragostea pentru copii: Thomas Barnardo	134
<i>„O ușă pururea deschisă”</i>	
6. Spălarea picioarelor: Samuel Logan Brengle	137
<i>O lecție necesară de smerenie</i>	
7. Crucea: Toyohiko Kagawa	140
<i>Revelația iubirii lui Dumnezeu</i>	
8. Învierea: Joni Eareckson Tada	143
<i>„Voi sta în picioare, dansând”</i>	
9. Înălțarea: Henry Martyn	146
<i>Râvnă pentru slava numelui lui Cristos</i>	
10. Darul Duhului: Roland Allen	148
<i>Duhul Sfânt este un Duh misionar</i>	
11. A doua venire: Anthony Ashley Cooper (Lord Shaftesbury)	151
<i>Un plan de reforme sociale</i>	
12. Judecata de pe urmă: William Wilberforce	153
<i>Abolirea sclaviei și a comerțului cu sclavi</i>	
Concluzie: Natura radicală a influenței lui Cristos	156

Partea a IV-a: Isus cel veșnic
(sau cum ne provoacă pe noi, astăzi)

Introducere: „Revelația lui Isus Cristos”	161
1. Cristos care Se declară Cel dintâi și Cel de pe urmă, Cel viu (Apoc. 1)	165
<i>O viziune a Cristosului celui înviat și veșnic</i>	
2. Cristos care veghează asupra bisericilor Sale de pe pământ (Apoc. 2–3)	168
<i>Șapte semne ale unei biserici ideale</i>	
3. Cristos care șade pe tronul lui Dumnezeu, în ceruri (Apoc. 4–5)	173
<i>Tronul, sulul și Mielul</i>	
4. Cristos care controlează mersul istoriei (Apoc. 6–7)	178
<i>Cele șapte peceți și cele două comunități</i>	
5. Cristos care cheamă lumea la pocăință (Apoc. 8–11)	181
<i>Cele șapte trâmbițe, cânticica și cei doi martori</i>	
6. Cristos care biruie pe diavol și pe aliații acestuia (Apoc. 12–13)	189
<i>Femeia, balaurul, copilul de parte bărbătească și cele două fiare</i>	
7. Cristos ce stă pe Muntele Sion, cu poporul Său răscumpărat (Apoc. 14:1–15:4)	195
<i>Alternativa radicală: mântuirea și judecata</i>	
8. Cristos care vine ca un hoț în noapte (Apoc. 15:5–19:10)	198
<i>Chemarea de a fi gata</i>	
9. Cristos care apare triumfător, călare pe un cal alb (Apoc. 19:11–20:15)	207
<i>Blestemul balaurului și al Satanei</i>	
10. Cristos care vine ca mire, pentru a-Și lua mireasa (Apoc. 21–22)	213
<i>Universul cel nou, cetatea și grădina</i>	
Epilog (Apoc. 22:6–21)	218
Concluzie: O carte în patru părți	223
Note	225

CUVÂNT-ÎNAINTE

Nu am nicio îndoială că cea mai măreață și mai importantă sarcină pe care o avem noi, creștinii de astăzi, indiferent de confesiunea căreia îi aparținem, este să proclamăm numele lui Isus, și să o facem nu numai cu deplină politețe față de credințele altora, ci și animați de convingerea că persoana lui Cristos continuă să împlinească tânjirile și speranțele fiecărei inimi omenești.

Dr. John Stott a făcut din subiectul „Isus Cristos” epicentrul muncii și studiului său de o viață. Din pana lui au ieșit lucrări pătrunzătoare, ce îmbină erudiția cu ani de angajament pasionat față de lucrarea pastorală și evanghelică a bisericii. Buzele sale au rostit prelegeri animate și convingătoare privind relevanța lui Cristos pentru contemporaneitate.

Dar, deși savant strălucit și om de o vastă cultură, John nu a fost niciodată un teolog al turnului de fildeș. El s-a încadrat în tradiția anglicană clasică a „pastorului învățător”. Sala lui de clasă era mai întâi parohia și apoi lumea. Nu a căutat vreo poziție academică sau avansarea în grade ecleziastice. Totuși, potrivit unei voci de greutatea lui David Edwards, „cu excepția lui William Temple, John Stott [a fost] cel mai influent cleric din Biserica Anglicană, în secolul al XX-lea”.

Smerit om al lui Dumnezeu, John s-ar fi foit stingher în scaun la auzul acestor cuvinte. Însă vreau, la rândul meu, să aduc un omagiu acestei slujiri remarcabile în biserica contemporană.

Cele patru obiective principale ale Prelegerilor londoneze (sesiuni anuale de prelegeri teologice, inițiate și organizate de John Stott din 1974 până la moartea sa, în 2011, n.tr.) au fost: „să prezinte un anumit aspect al creștinismului biblic istoric; să îl coreleze cu o problemă contemporană din biserică sau din lume; să aibă un conținut academic, dar suficient de popular ca temă și stil pentru a atrage publicul educat; și să prezinte fiecare subiect în așa manieră încât să stârnească interesul atât al auditoriului secular, cât și al celui creștin”.

Aceste patru obiective creionează, în opinia mea, o schiță fidelă a slujirii lui John, din primele zile ca ajutor de preot paroh aici la All Souls, Langham Place, până la rolul de ambasador internațional al lui Isus Cristos. Biograful său, episcopul Timothy Dudley-Smith, a sintetizat slujirea sa în următoarele cuvinte: „Nimeni nu poate citi scrierile lui John Stott fără să devină conștient că preocuparea de căpătâi a acestuia este să predea și să expună în detaliu o credință revelată, precum și să interpreteze Scripturile atemporale și înzestrate cu autoritate, înaintea lumii contemporane”. John, îți mulțumim lui Dumnezeu pentru tine ca pastor, predicator, cercetător, scriitor, apologet, evanghelist și frate creștin, și pentru slujirea ta îndelungată și binecuvântată.

Dr. George Carey, fost arhiepiscop de Canterbury

MULȚUMIRI

Sunt recunoscător mai multor prieteni care mi-au împrumutat cărți, mi-au dat sfaturi și m-au ajutat să alcătuiesc o bibliografie. Mă gândesc, în special, la Richard Bewes, Dick France, Timothy Dudley-Smith, Paul Barnett, Paul Blackham, John W. Yates III, René Padilla și Eunice Burton.

În plus, sunt recunoscător editurii Inter-Varsity Press, editorului Stephanie Heald și lui Steve Motyer și David Wright. Aceștia au fost desemnați de IVP ca cititori oficiali ai manuscrisului și au făcut o sumă de comentarii instructive.

Dar mulțumirile mele speciale i se cuvin lui Corey Widmer, asistentul meu de studiu, ale cărui orizonturi au fost îngădite de Prelegerile Londoneze vreme de aproximativ optsprezece luni. Într-un mod foarte personal, el și le-a lipit de inimă și a dat dovadă de o perseverență remarcabilă în navigarea pe internet, în depistarea referințelor pe care eu nu le găseam, în descoperirea cărților pe care trebuia să le consult sau să le citesc și în utilizarea la maximum a facilităților British Library. Iar cât privește textul prelegerilor – trebuie să-l fi citit de cel puțin zece ori, în diferite etape. Sugestiile sale au fost întotdeauna pozitive și utile. De asemenea, a scris ghidurile de studiu care însoțesc setul de patru înregistrări ale prelegerilor. Pentru toate acestea, îi mulțumesc nespus.

Apoi, amândoi ne-am bizuit în mare măsură pe Frances Whitehead: perseverența ei fără seamăn în calitate de secretară personală timp de patruzeci și cinci de ani, abilitățile remarcabile în domeniul informaticii și dorința de a purta textul prin cele trei etape principale – ediția originală, versiunea abreviată pentru prelegerile orale și, ulterior, transformarea în această carte. Când, în aprilie 2001, s-a anunțat în cadrul unei reuniuni publice că Arhiepiscopul de Canterbury a decis să o onoreze decernându-i premiul Lambeth MA, cei prezenți au ovaționat-o spontan, în picioare.

Așadar, trimit cartea în lumea largă, însoțind-o cu speranța și rugăciunea că mulți cititori Îl vor recunoaște pe Isus Cristos ca adevăratul obiect al închinării, mărturiei și nădejdiei noastre și vor concluziona că El merită pe deplin atributul „incomparabil”. Căci Isus nu are nici rivali, nici egali.

John Stott, iulie 2001

INTRODUCERE

1. Centralitatea lui Isus

„Indiferent de ceea ce o persoană ar putea gândi sau crede despre El, Isus din Nazaret a fost figura dominantă în istoria culturii occidentale timp de aproape douăzeci de secole”. Așa scria Jaroslav Pelikan la începutul amplei sale cărți *Iisus de-a lungul secolelor*.¹

Prin urmare, mi s-a părut potrivit ca Prelegerile Londoneze despre creștinismul contemporan, prilejuite de începutul noului mileniu, să se ocupe de Isus Cristos – întrucât în tot acest timp omenirea a sărbătorit ziua Sa de naștere (oricare va fi fost data exactă a evenimentului). Propun să medităm asupra dominației Sale în trei sfere.

În primul rând, Isus este *centrul istoriei*. Mare parte a rasei umane continuă să împartă istoria în î.H. și d.H., prin referire la nașterea Sa. În anul 2000, populația lumii a ajuns la 6000 de milioane, în timp ce numărul estimat de creștini era de 1700 de milioane sau aproximativ 28%.² Deci aproape o treime dintre oameni mărturisesc că Îl urmează pe Isus.

În al doilea rând, Isus este *punctul focal* al Scripturii. Biblia nu reprezintă o colecție aleatorie de documente religioase. După cum a spus Isus Însuși, „Scripturile ... mărturisesc despre Mine” (Ioan 5:39). Iar savanții creștini au recunoscut dintotdeauna acest lucru. Bunăoară Ieronim, marele Părinte al Bisericii din secolele al IV-lea și al V-lea, scria că „ignorarea Scripturilor înseamnă ignorarea lui Cristos”.³

Privind în secolul al XVI-lea, merită remarcat faptul că atât Erasmus al Renașterii, cât și Luther al Reformei au subliniat aceeași centralitate a lui Cristos. Biblia „ți-L va prezenta pe Cristos într-o intimitate atât de caldă, încât ar fi mai puțin vizibil dacă ar sta chiar înaintea ochilor tăi”, scria Erasmus.⁴ În mod similar, Luther, în *Comentariul la Epistola către romani*, afirma limpede că Cristos este cheia Scripturii. În comentariul la Romani 1:5, el scrie: „Aici ni se deschide larg ușa înspre înțelegerea

Sfintei Scripturi, și anume că totul trebuie înțeles în relație cu Cristos”. Iar mai târziu că: „întreaga Scriptură se ocupă pretutindeni numai de Cristos”.⁵

În al treilea rând, Isus este *inima misiunii*. De ce unii creștini traversează țări și mări, continente și culturi, ca misionari? Ce anume îi motivează? Nu o fac în semn de apreciere pentru o civilizație anume, pentru o instituție sau o ideologie, ci mai degrabă pentru o persoană, Isus Cristos, pe care ei Îl consideră unic. Acest lucru se vedește chiar mai clar când ne gândim la misiunea creștină către lumea islamică. „Sarcina noastră”, scria episcopul Stephen Neill, un misionar erudit, „este să continuăm să le spunem musulmanilor, cu infinită răbdare: «Vă îndemn să vă gândiți la Isus». Nu avem alt mesaj ... Problema nu este că musulmanul L-a văzut pe Isus din Nazaret și L-a respins; ci că el nu L-a văzut niciodată ...”⁶

Dar cei care Îl văd pe Isus și se predau Lui recunosc că El Se află în centrul experienței lor de convertire. Să-l luăm ca exemplu pe Sadhu Sundar Singh. Născut în 1889 într-o familie sikh înstărită din India, el a crescut urând creștinismul, pe care îl considera o religie străină. Ba chiar, la vârsta de cincisprezece ani, și-a exprimat ostilitatea prin arderea publică a unei evanghelii. Dar trei zile mai târziu s-a convertit în urma unei viziuni a lui Cristos, iar mai târziu, deși încă la vârsta adolescenței, a decis să devină un Sadhu – un om sfânt și predicator itinerant.⁷ La un moment dat, Sundar Singh a vizitat un colegiu hindus și a fost abordat destul de agresiv de un lector care l-a întrebat ce a găsit în creștinism și nu a găsit în vechea sa religie. „Îl am pe Cristos”, a răspuns el. „Da, știu”, a continuat nerăbdător lectorul. „Dar ce principiu sau doctrină anume ai descoperit, pe care nu o aveai înainte?” „Acel ceva pe care L-am găsit este Cristos”, a răspuns Sundar Singh.⁸

Dar despre care Isus vorbim? Adevărul este că există mulți Isuși pe rafturile supraaglomerate din piețele religioase ale lumii. Încă înainte de sfârșitul primului secol creștin, învățătorii aveau tendința de a crea o imagine a lui Isus în funcție de propriile capricii și fantezii. Astfel, Pavel a trebuit să le reamintească creștinilor din Corint că îi logodise „cu un bărbat”, pentru ca, în cele din urmă, să îi poată înfățișa „înaintea lui Hristos ca pe o fecioară curată”. Dar se temea, adaugă el, ca nu cumva mințile să le fie duse în rătăcire, părăsindu-și „curăția și credințioșia care este față de Hristos” (2 Cor. 11:2).

Prin urmare, planul meu este să investighez (în părțile I și IV ale cărții) despre Cristos, cel prezentat în mărturia Noului Testament, și să analizez, privind în istoria bisericii, modul în care unii oameni L-au

prezentat (partea a II-a) și, respectiv, în care au fost influențați de El (partea a III-a).

Detaliind afirmația de mai sus, preocuparea mea este să ridic și apoi să răspund la patru întrebări fundamentale despre Cristos.

În primul rând, *ce mărturisește Noul Testament despre El?* Sper să arăt cititorului că mărturia nou-testamentară despre Isus, deși bogată în diversitate, este, deopotrivă, o mărturie incontestabil unitară. Am intitulat partea I „Isus cel real”.

În al doilea rând, *cum L-a portretizat biserica pe Isus Cristos de-a lungul secolelor?* Partea a II-a am numit-o „Isus cel eclesiastic”, deoarece doresc să analizez modul în care biserica – în diferite momente, uneori cu credință, alteori cu necredință – L-a prezentat pe Cristos lumii.

În al treilea rând, *ce influență a avut Cristos în istorie?* Această a treia parte este complementară celei de-a doua, deoarece trecem de la prezentarea lui Cristos de către biserică, la provocarea adresată de El bisericii. Însă perspectiva noastră nu va avea în vedere etapele succesive ale istoriei bisericii, ci mai degrabă etapele succesive ale lucrării lui Cristos și modul în care fiecare dintre acestea (cu accentul său specific) a inspirat diverși oameni. Am numit această parte „Isus cel influent”.

În al patrulea rând, *ce ar trebui să însemne Isus Cristos pentru noi astăzi?* În partea a IV-a ne vom reaminti că Isus Cristos nu este doar istoric (evident, o figură a istoriei îndepărtate), ci veșnic (practic, „același ieri, astăzi și în vecii vecilor”) și, prin urmare, și contemporanul nostru. El Se înfățișează fiecărei noi generații, din orice secol și mileniu, în rolurile Sale de Mântuitor, Domn și Judecător. Contextul acestui al patrulea și ultim studiu va fi cartea ce încheie Noul Testament, Apocalipsa creștină. Din chiar primul verset aflăm că nu avem de-a face în primul rând cu o profeție, ci cu „descoperirea lui Isus Hristos”. Ne vom concentra pe cele zece viziuni principale ale lui Cristos din Apocalipsa.

Prin urmare, cartea de față va fi un amestec de Scriptură și istorie. Vom medita asupra prezentării lui Cristos de către biserică și a influenței lui Cristos asupra bisericii, pe fundalul Noului Testament, în general, și al cărții Apocalipsa, în special. Astfel schițat, portretul biblic al lui Cristos trebuie considerat normativ. Acesta este Isus cel autentic, în raport cu care trebuie judecate toate imaginile umane failibile ale Sale. Speranța mea este că aceste studii pe marginea Bibliei și a istoriei bisericii vor justifica, în mintea cititorului, titlul pe care l-am dat cărții – *Incomparabilul Cristos*. Nu există nimeni ca El; nu a existat niciodată și nu va exista vreodată.

2. Istorie și teologie

Mulți ne-ar sfătuși să începem studiul Noului Testament cu epistolele, iar nu cu evangheliile, deoarece epistolele au apărut primele. Prima epistolă a lui Pavel către tesaloniceni a fost scrisă din Corint în sau imediat după anul 50, la numai douăzeci de ani după moartea și învierea lui Isus, pe când evangheliile au fost publicate cu cel puțin un deceniu sau două mai târziu. Episcopul Paul Barnett a formulat o critică amplă și documentată a acestei tendințe de a începe cu evangheliile. „Mare parte din literatura care încearcă să Îl descopere pe Isus cel «istoric» și-a limitat domeniul de cercetare la Isus din evanghelii; epistolele și Biserica primară au fost în general ignorate.”⁹

Totuși, în înțelepciunea sa, Biserica primară a pus evangheliile pe primul loc căci, deși publicate mai târziu, evenimentele pe care le consemnează au avut loc mai devreme. În plus, citindu-le primele, suntem confrunțați pe dată cu figura istorică a lui Isus. Dar este portretul Său din evanghelii autentic din punct de vedere istoric?

În secolul al XX-lea, teologii au pus accentul pe căutarea lui Isus cel istoric. Căutarea așa-numită „primă” sau „originală” este asociată cu Albert Schweitzer, a cărui carte omonimă a fost publicată în 1906.¹⁰ Este vorba despre un studiu monumental al tuturor „vieților lui Isus”, versiuni romanțate apărute în secolul al XIX-lea. Schweitzer însuși l-a portretizat pe Isus drept un profet eschatologic, a cărui așteptare privind un sfârșit iminent nu s-a împlinit niciodată. Această căutare, inițiată de Schweitzer, s-a încheiat cu Bultmann, teolog din secolul al XX-lea, care a susținut că demonstrarea istoricității lui Isus nu este nici posibilă și nici (dacă ar fi fost posibilă) necesară pentru credință.

Astfel, după Al Doilea Război Mondial a început o nouă căutare a lui Isus cel istoric. Se consideră că demersul a pornit de la un discurs ținut în 1953 de Ernst Käsemann, un fost discipol al lui Bultmann, intitulat „Problema lui Isus cel istoric”. El s-a declarat nemulțumit de scepticismul extrem al lui Bultmann. Împreună cu alți „post-bultmanieni”, a îndemnat la o viziune mai pozitivă asupra istoriei, înclinând să Îl considere pe Isus un înțelept, un geniu religios sau un revoluționar social – construcții care Îl prezintă ca un personaj prea blând fie pentru a provoca crucificarea Sa, fie pentru a lansa mișcarea creștină mondială.

Începând cu anii 1980, anumiți cercetători au anunțat apariția celei de-a treia căutări a lui Isus istoric.¹¹ Una dintre cele mai semnificative caracteristici ale mișcării este faptul că erudiții creștini și evrei implicați

subliniază atât apartenența la iudaism a lui Isus, cât și misiunea Sa de a revendica și restaura Israelul. Această a treia căutare exprimă o mai mare încredere în fiabilitatea portretului lui Isus din evanghelii.

Totuși, încrederea amintită nu este deloc universală, după cum reiese din activitatea grupului „The Jesus Seminar” din Statele Unite. De la fondarea sa în 1985, de către Robert W. Funk în colaborare cu John Dominic Crossan, cei aproximativ șaptezeci și cinci de „bursieri” s-au întâlnit de două ori pe an pentru a evalua autenticitatea tuturor afirmațiilor atribuite lui Isus. Participanții folosesc un cod de culori, și anume roșu pentru spusele cu siguranță autentice, roz pentru cele care sunt probabil autentice, gri pentru spusele care nu sunt autentice, dar sunt apropiate de adevăr, și negru pentru cele care nu sunt deloc autentice, ci o tradiție ulterioară. Cartea lor *The Five Gospels: What Did Jesus Really Say?* [Cele cinci evanghelii: ce a spus Isus cu adevărat] (a cincea fiind Evanghelia apocrifă a lui Toma) concluzionează că, în opinia lor, „82% din cuvintele atribuite lui Isus în evanghelii nu au fost rostite de fapt de acesta”. Între timp, au trecut de la examinarea cuvintelor lui Isus, la lucrările Sale. Totuși, probabil că studiul lor nu va fi cu nimic mai profitabil, deoarece criteriile folosite sunt în mare parte subiective.¹²

Înainte de a analiza noi înșine evangheliile, trebuie să raportăm o schimbare semnificativă de accent în rândul cercetătorilor, de la istorie la teologie. În timp ce „critica formei” se concentra asupra preocupărilor Bisericii primare, „critica redactării” are în vedere mai degrabă preocupările autorilor evangheliilor, în mod individual. Oricât de puternică ar fi convingerea noastră că aceștia au fost istorici conștiincioși (așa cum susține Luca în 1:1–4), este la fel de important să nu pierdem din vedere faptul că erau deopotrivă evangheliști, proclamând în mod conștient Evanghelia, și teologi, dezvoltându-și propriul accent distinctiv. Astfel stând lucrurile, este clar că procesul de inspirație divină nu a înăbușit personalitatea autorilor umani. La aceasta se referă dubla paternitate a Scripturii: faptul că Dumnezeu a ales să Își rostască Cuvântul prin cuvinte umane. Duhul Sfânt a selectat, a modelat, a pregătit și a echipat autorii umani pentru a comunica prin fiecare un mesaj în egală măsură adecvat și distinctiv.

Partea I

Isus cel real

(sau ce mărturisește Noul Testament despre El)

Cele patru evanghelii

1. Evanghelia după Matei: Cristos, împlinirea Scripturii

Cât de recunoscători ar trebui să fim că, în providența lui Dumnezeu, avem patru evanghelii! Pentru că Isus Cristos este o persoană prea măreață și glorioasă pentru a fi surprinsă de un singur autor sau descrisă dintr-o singură perspectivă. Isus cel prezentat în evangheliile este un portret cu patru chipuri, un diamant cu patru fațete.

Care este atunci trăsătura principală a lui Isus, conform lui Matei? Ea poate fi exprimată într-un singur cuvânt: *împlinirea*. Esențialmente evreu prin origine și cultură, Matei Îl portretizează pe Isus ca fiind împlinirea Vechiului Testament. Pentru că evanghelia sa servește ca o punte între cele două testamente, între pregătire și împlinire. Să meditam la următoarele cuvinte ale lui Isus, consemnate în Matei 13:16–17: „Dar ferice de ochii voștri că văd și de urechile voastre că aud! Adevărat vă spun că mulți proroci și oameni neprihăniți au dorit să vadă lucrurile pe care le vedeți voi, și nu le-au văzut, și să audă lucrurile pe care le auziți voi, și nu le-au auzit.”

Cu alte cuvinte, profeții Vechiului Testament trăiseră în perioada de anticipare; apostolii, în schimb, trăiau în perioada de împlinire. Ochii lor vedeau efectiv, iar urechile lor auzeau efectiv ceea ce predecesorii lor tânjiseră să vadă și să audă. Astfel, Matei nu Îl prezintă pe Isus ca pe un alt profet, ca pe încă un clarvăzător în succesiunea secolelor, ci mai degrabă ca pe împlinirea tuturor profețiilor. Împărăția lui Dumnezeu cea mult așteptată a venit odată cu lucrarea lui Isus.

În primul rând, Cristosul prezentat în Evanghelia lui Matei a fost *împlinirea profeției*. Însăși genealogia cu care începe evanghelia (1:1–17) ne aduce acest lucru în atenție. Căci Matei trasează linia genealogică a lui Isus până la Avraam, tatăl poporului ales, prin care Dumnezeu a promis să binecuvânteze lumea, și până la David, cel mai mare dintre regii lui Israel, care a fost prefigurarea mărețului Rege care avea să vină. Prin urmare, Matei prezintă genealogia liniei regale. Preocuparea lui este să arate că Isus era „fiul lui David” (o titulatură pe care o folosește

mai des decât ceilalți trei evangheliști laolaltă), ce avea drept la tronul lui David.

Formula preferată a lui Matei este: „toate acestea s-au întâmplat ca să se împlinescă ce era scris”. Fraza apare de unsprezece ori în evanghelia sa. Apostolul este preocupat să demonstreze că tot ceea ce s-a întâmplat a fost prezis și că tot ceea ce a fost prezis s-a împlinit. În plus, el vede în povestea lui Isus o recapitulare a poveștii lui Israel. Așa cum Israelul a fost asuprit în Egipt sub faraonul despot, tot așa copilul Isus a ajuns refugiat în Egipt, din pricina despotului Irod. Așa cum Israel a trecut prin apele Mării Roșii, pentru a fi încercat în pustiu timp de patruzeci de ani, tot așa Isus a trecut prin apele botezului lui Ioan de la râul Iordan, pentru a fi încercat în Pustiul Iudeei timp de patruzeci de zile. Mai departe: așa cum Moise, de pe Muntele Sinai, a dat lui Israel Legea, tot așa Isus, de pe Muntele Fericirilor, a dat adeptilor Săi adevărata interpretare și amplificare a Legii.

Tema împlinirii este prezentată cel mai clar în inaugurarea de către Isus a Împărăției lui Dumnezeu. Toți cei patru evangheliști scriu că El a proclamat Împărăția, însă Matei pune un accent special asupra acestui fapt. Din respect față de reticența evreilor de a pronunța numele sacru al lui Dumnezeu, el folosește, în schimb, expresia „Împărăția cerurilor” (de aproximativ cincizeci de ori). De asemenea, evanghelistul înțelege că Împărăția este atât o realitate prezentă (pentru că Împărăția „venise peste” ei, 12:28), cât și o așteptare viitoare (pentru că la sfârșitul istoriei, Regele va sta pe tronul Său de slavă și va judeca popoarele, 25:31–46). În toate aceste moduri – prin genealogie, prin formula preferată a lui Matei, prin recapitularea istoriei lui Israel și prin învățătura Sa despre Împărăție – Cristosul prezentat de Matei este împlinirea profeției.

În al doilea rând, Cristosul din Evanghelia lui Matei este *împlinirea Legii*. Privit de contemporanii Săi, Isus părea să nu respecte Legea; bunăoară, încălca reglementările privind Sabatul, nu respecta preceptele privind purificarea ritualică și neglija legea postului. El părea permisiv acolo unde ei erau stricți. Dar Isus a afirmat în repetate rânduri că era loial Legii. Unii cercetători cred că Matei L-a portretizat în mod deliberat ca fiind noul Moise. Căci, așa cum există cinci cărți ale lui Moise în Pentateuh, tot așa există cinci colecții de învățături ale lui Isus în Evanghelia lui Matei, care este un fel de Pentateuh creștin.

În orice caz, Matei consemnează următoarele cuvinte ale lui Isus:

Să nu credeți că am venit să desființez Legea sau Profeții; am venit nu să desființez, ci să împlinesc. Adevărat vă spun: câtă

vreme vor dăinui cerul și pământul, nu va trece nicio iotă sau frântură de literă din Lege înainte ca toate să se fi împlinit ... Căci vă spun: dacă dreptatea voastră nu o va întrece pe cea a cărturarilor și a fariseilor, cu niciun chip nu veți intra în Împărăția cerurilor (Mt. 5:17–18, 20).

Probabil că ucenicii au rămas uluiți de aceste cuvinte ale lui Isus, căci fariseii erau considerați cei mai neprihăniți oameni de pe pământ. Cum se putea, atunci, ca adepții lui Isus să fie mai neprihăniți decât cei mai neprihăniți dintre oameni? Învățătorul glumește, de bună seamă! Dar neprihănirea creștină este mai presus de neprihănirea fariseică, deoarece este mai profundă – o neprihănire a inimii, o neprihănire nu doar a cuvintelor și a faptelor, ci îndeosebi a gândurilor și a motivației (vezi Mt. 5:21–30). În acest sens, Isus a fost împlinirea Legii. El a dus-o până la concluzia ori încununarea sa logică, privind dincolo de o înțelegere superficială, spre cerința radicală privind neprihănirea inimii.

În al treilea rând, Cristosul prezentat în Evanghelia lui Matei este *împlinirea lui Israel*. Aceasta este cea mai subtilă dintre cele trei împliniri. S-ar putea ca, citind Evanghelia lui Matei, nici măcar să nu o observi. Matei Îl vede pe Isus ca adresând Israelului o ultimă chemare la pocăință. Astfel, El le-a spus apostolilor că a fost trimis „doar la oile pierdute ale casei lui Israel” (15:24) și că ei trebuiau să meargă numai „la oile pierdute ale casei lui Israel” (10:6). Mai târziu, firește, marea trimitere a lui Isus avea să deschidă orizonturile apostolilor către lumea neamurilor; însă deocamdată, în timpul slujirii Sale pământești, Israelului trebuia să i se mai ofere o șansă. Dar poporul a stăruiet în rebeliune. Așa că Isus a plâns pentru cetate, exprimându-și dorința de a-i fi adunat locuitorii la adăpostul aripilor Sale și a avertizat-o că judecata Lui se va abate chiar asupra generației de atunci, ceea ce s-a întâmplat, desigur, în anul 70 d.H. (Mt. 23:36–39).

Așadar, Isus S-a văzut ca singurul reprezentant supraviețuitor al Israelului autentic. Doar El rămăsese credincios; altminteri, întreaga națiune ar fi devenit apostată. În același timp, El era începutul unui nou Israel. Prin urmare, a ales în mod deliberat doisprezece apostoli ca echivalent al celor douăsprezece seminții și ca nucleu al noului Israel. Lor avea să le fie transferată Împărăția lui Dumnezeu (21:43). Mai mult, i-a numit pe respectivii oameni „biserica” Sa – o comunitate contraculturală caracterizată de valorile și standardele Împărăției Sale, așa cum este descrisă în Predica de pe Munte.